

reviews reviews bogomtaler bogomtaler recensioner recensioner

Gitte Marling:

Urban Songlines – Hverdagslivets drømmespor

Aalborg Universitetsforlag 2004.

Af John Pløger

Institut for Geografi & Udviklingsstudier, Roskilde Universitet.

Byplanlægning handler om infrastruktur, boliger, offentlige rum og pladser – det ved vi. Ikke mange indenfor plan- og arkitektfaget har spurgt til betydningen af boligen, kvarteret og de rum og gader folk må bruge og bruger i deres dagligliv. Gitte Marling har i bogen *Urban songlines*|Hverdagslivets drømmespor gjort netop det.

Bogen skal give "bud på, hvordan byen bruges og opleves i dag", og gennem 6 personers detaljerede fortællinger om deres 'byspor' får vi et nuancerigt billede af, hvad byens rum og pladser betyder for disse mennesker: – "Hvorfor ser hverdagslivets arenaer ud som de gør? Hvilke fællestræk og forskelle kan der spores i de mønstre og spor, som afsættes i bylandskabet?"

Fortællingerne fremstår, som Marling også selv påpeger, som individuelle fortællinger, hvilket vel også er et kendetegn når mennesker skal udlægge betydninger og mening som de tillægger byrum.

Arkitekten Gitte Marling fornægter sig ikke.

Urban songlines handler om spatialitet, om spor, veje og pladser som man krydser; om imaginariet, myter, fortællinger tilknyttet denne 'songline'.

'Songlines' er et begreb hentet fra Bruce Chatwins fortælling om aboriginals 'drømmespor' (som 'songlines' er oversat til på dansk). En 'songline' er et partitur (vers) skabt af fortidens episoder fortalt gennem en skabelsesberetning eller myte knyttet til specifikke steder omsat til 'vers' og sang. Der hvor der udspilledes særlige episoder opstod der et helligt sted for 'forfaderens efterkommere'. Man bør læse denne facinerende beretning hos Marling selv (og se den fantastiske illustration side 10), men hendes point er at det at opfatte steder som 'songlines' handler om væren. For aboriginals handler 'songlines' om at 'høre til en klan' og 'at være mentalt knyttet til en række forskellige steder'. Landskaberne kan kortlægges gennem navne og fortællinger, og 'identitet og betydning' må forstås som 'indlejret i li-

nier krydsningspunkter og landskabelige helligsteder langs linierne’.

Det er den ‘songline’ som “vi hver især følger i vores daglige færden i byen”, og disse er både nogle fysiske spor og mentale billeder som siger noget om væren. Her knytter Marling ikke primært an til Heideggers ‘værens-begreb’ knyttet til det ‘at bo’ eller be-bo, men NorbergSchulz’s begreber om tilknytning og selvforståelse.

For den enkelte udgør de personlige songlines et felt og en arena. Hverdagslivets arena består af dette væv af linjer og særlige steder (domæner) af fysisk, mental og symbolsk betydning. (s.13)

Analogien til aboriginals finder Marling i begrebet mobilitet. Aboriginals var et nomadefolk og mobile, og vor tid er også i høj blevet et spørgsmål om folks evne til mobilitet.

Aalborg – en anderledes by?

Aalborg er set udefra en by som (langt om længe) prøver at komme på højde med samtidens udviklingskræfter og livsformer. Byen er ved at få en position i ‘oplevelses-økonomien’ og der findes også ambitiøse planer for havnefronten på begge sider af Limfjorden. Bycentrum bliver kritiseret for at være “en slags temapark for historie, kultur og shopping” (en kritik som vel kan rettes mod de fleste bycentre?) og moderne byer er “anonyme og uden identitet” (en velkendt arkitekt-kritik).

Også Aalborg er blevet en by uden selvstændige lokalsamfund og rumligt diagrammatiseret rundt om små centre og teknologiske knudepunkter. De fleste steder i byen er derfor blevet transitrum der fungerer som hverdagslivets arenaer. ‘Mobilitet’ er derfor blevet en central faktor i livsformerne og levemåderne, men alligevel er det for snævert at vurdere bymenneskers ‘songlines’ fra dette perspektiv. Mennesker har en række ‘domæner’ som de tilskriver betydning og som de opfatter som en del af deres ‘identitet’, gode eller dårlige livsforhold.

Marling tilføjer ‘livsstilen’ – som udtrykkende f.eks. værdier og æstetiske præferencer – som et supplement til ‘livsformen’ – den mere til arbejdet bundne levemåde – i Bourdieus betydning. Han fremhæver

som bekendt ‘habitus’ (objektive livsvilkår) og ‘distinktion’ (livsførelse, smag og kultur) som grundlæggende ‘dispositioner for, hvordan det enkelte subjekt forvalter de objektive livsvilkår og samfundet og udvikler en specifik livsførelse eller livsstil.

Bourdieu mener livsstilen og distinktionen er et produkt af tre former for kapital, nemlig den økonomiske, symbolske (f.eks. en uddannelse eller ‘grad’) og kulturelle (f.eks. anseelse) kapital. På den baggrund udvikler mennesker livsstile som distingverer sig f.eks. mht. smagsunivers, værdier og symbolværdier. Dette fører Marling til at foretage to greb i analysen:

- At få et indblik i fortællerens ‘habitus’ gennem at spørge om deres uddannelse, job, indkomst, hvor de er født, hvilken bil de har, hvilken avis de læser, hvordan de stemmer politisk mv.
- At identificere deres ‘livsstilsdomæner’, dvs. de områder i byen som har en særlig betydning for deres livsstil og hvor “et sæt af værdier, normer og smag synes at dominere”.

Metoden er at spørge til, hvordan de faktisk bruger byen og oplever de rum de bruger. Disse fortællinger, samt kortlægningen af deres spatiale ‘songline’, anvender Marling til at specificere nogle livsstilsportrætter.

Byen som fragmenterede livsstilsdomæner

Marling forsøger således at sætte nogle radikale nye spor, nemlig ‘identifikation’ og ‘mening’, som redskaber i byplanlægningen. Stedsforståelse, stedstilknytning eller ikke, hænger sammen med hvad personen identificerer som meningsfuldt med Aalborg og bostedet. Her følger Marling som sagt primært det spatiale spor (‘songlines’), men hun fremhæver i de enkelte fortællinger også mange andre aspekter som f.eks. livshistorie, livsform, naturforhold og æstetik.

Marlings analytiske perspektiv i bogen er mere den arkitektonisk socio-spatiale tradition der inkluderer f.eks. Kevin Lynch og Jan Gehl, end den er en dyb Bourdieus analyse. Fortællingerne handler meget om boligen, rum og steder i byen, den spatiale ‘songline’ for bevægelse og brug af byens rumlige strukturer (f.eks. hvor der handles og hvorfor). Afslutningskapitlet hedder da også ‘Hverdagslivets rumlige udfoldelse i byen’

og Marling taler om 'diagrammer over de forskellige songlines', men det er stadig nogle fortællinger som giver læseren masser af egne refleksioner om livsstilens betydning, om værdier og betydningskemaers betydning og om erfaringers betydning for synet på byen og på subjekters forståelse af sig selv i byen.

Marling finder, som måske ventet, at betydningen af byens rum er forskellig, og at det nok er vanskeligt at identificere f.eks. habitus eller Bourdieus' 'kapital' som baggrund for dette. Derimod viser Marling hvor reflekterede mennesker er i deres værdi- og betydnings sætten af deres nødvendige spatiale 'songlines' (til og fra arbejde/uddannelse) og de byens rum og pladser som de har et særligt forhold til (som bosted, handel, gode eller dårlige steder og rum). Marlings fortællere har flere 'fælles' rum, men ser dem helt forskelligt og de har derfor ikke fælles betydning og mening.

Afslutning

Marlings empiri er så nuancerig at læserne selv kan finde en masse materiale til egne analyser af 'hvorledes livsstil, smag og arkitektoniske præferencer synes at hænge sammen og supplere hinanden'. Marling når selv at tematisere mange af nuancerne mellem så få som 6 mennesker. Som ikke-arkitekt og byteoretiker ville man måske fokusere mere på forskelligheden og Marling's egen empiri bekræfter dette. Og selv om Marling netop understreger forskelligheden, savner jeg en tematisering af byteorien (den fremmede, individualitet), æstetik som smag, livsfaser fremfor livsstile og livsformer, eller sætte byen som tekst som relevante perspektiver for analysen som nogle af de vilkår i byen der kan få os til at forstå forskelligheden som almen og subjekt-bestemt.

På Marlings præmisser virker bogen konsekvent, og både hendes perspektiv ('songlines') og fortællingerne bør tilføre planlæggerperspektivet nye spændende dimensioner. Jeg vil dog godt efterlyse Marlings svar på, hvad hendes eget studie medfører af kritik af den nuværende byplanlægning, tænkning og bylivsforståelse, og hvilke konsekvenser hendes studier bør få for praksis?

John Pløger

Bogomtaler

Vi har modtaget:

Claus Bech-Danielsen, Ole Michael Jensen, Hans Kiib, Gitte Marling (redaktører):

Urban Lifescape

ISBN 87-7307-687-2

Udgiver: Aalborg Universitetsforlag

Sprog: Dansk og engelsk

Denne antologi fokuserer på velfærdsbyens sociale og fysiske rum. I en komposition af artikler og refleksioner forsøger antologien at tegne et billede af den kompleksitet, der kendetegner den moderne velfærdsby.

Boligrum, arkitektoniske rum, forbrugsrum og livsstilsrum er gennemgående temaer. Baggrunden for arbejdet er velfærdssamfundets forsøg på at tilpasse sig en rolle, hvor det ikke kun skal stå som garant for industri-samfundets socialpolitiske agenda, men også skal tage hånd om konsumsamfundets voksende forbrugs- og miljøproblemer.

Tom Nielsen, Niels Albertsen, Peter Hemmersam (redaktører):

Urban Mutations – tion, Scale and Mobility

ISBN: 87-90797-11-7

Udgiver: Arkitektskolens Forlag, Århus

Sprog: Engelsk

Dramatic changes have taken place in European cities and societies during the last 50 years. The development of the welfare state and the partially realized utopias of modern urban planning have had extensive consequences for the urban landscape, many of them unintended. Today, this process appears as a line of mutations, of how the planned was transformed into the unplanned and unexpected.

These Urban Mutations represent a new challenge for all professions involved in forming the future of European cities. In this book they are addressed from

Periodiza-

both a theoretical and a practical perspective, focusing on three central notions: Periodization, Scale and Mobility.

Kim Dirckinck-Holmfeld (redaktør):

Dansk arkitektur 250 år

ISBN: 87-7407-302-8

Udgiver: Arkitektens forlag

Sprog: Dansk og engelsk

250 års arkitektur fra 1754 til 2004 skildres i en fornem bog, som er udgivet i anledning af 250 året for grundlæggelsen af Kunstakademiets Arkitektskole i København. Bogen handler om frugterne af Akademiets undervisning og især om de værker, der er blevet stående og viser dansk arkitekturs identitet og tradition.

Arkitekturen gengives som den kan opleves i dag i farvefotos af Jens Lindhe og som den var tænkt med unikke tegninger hentet fra Danmarks Kunstbibliotek, Samlingen af Arkitekturtegninger, der er den ældste tegningsssamling i verden.

Bogen er skrevet af danske arkitekturskribenter, som er eksperter på området: mag. art. i kunsthistorie Claus M. Smidt, professor Carsten Thau, arkitekt og tidligere rektor for Kunstakademiets skoler Tobias Faber, arkitekt og ph.d. Christoffer Harlang og arkitekt og redaktør Kim Dirckinck-Holmfeld. Værket giver et fortættet overblik over dansk arkitekturs udvikling fra enevoldskongerens selvforherligende projekter til nutidens multikulturelle virkelighed.

Ingun Bruskeland Amundsen:

CON-TEXT

On Sacred Architecture and the Dzongs of Bhutan

ISSN 1502-217x

ISBN 82-547-0160-1

Udgiver: Arkitekthøgskolen i Oslo

Sprog: Engelsk

In Bhutan the buildings express fundamental relationship between architecture and culture, interlacing religious and socio-economic structures and perceptions. Bhutan's monumental dzongs are fortified monasteries

and administrative centres. The historical transitions process which has taken place with the dzong typology is documented through what the author calls 'visual archaeology'. This thesis contributes with new insights and knowledge on the architectural traditions in Bhutan and the Himalayas. It also discusses questions related to architectural theory and history in general.

Sture Kvarv:

CON-TEXT

Yrkesroller og fagideologiske brytninger i fysisk planlegging i Norge, 1920–1970

ISSN 1502-217x

ISBN 82-547-0159-8

Udgiver: Arkitekthøgskolen i Oslo

Sprog: Norsk

Avhandlingen tar for seg trekk ved planleggerrollen i fysisk planlegging i perioden 1920–1970, – belyst gjennom samfunnsendringer generelt og fagideologiske brytninger spesielt. Viktige utgangspunkt for defineringen av planleggerrollen i Norge i undersøkelsesperioden har vært egenskapene ved planleggingsfeltet, arkitekturfeltet og det boligpolitiske feltet, den kulturelle kapital som aktørene har omsatt innenfor hvert enkelt felt og ikke minst forholdet mellom feltene.

Avhandlingen konkluderer med at det er behov for en modifisering av flere nyere forskningsbidrag som omhandler planleggerens rolle innenfor moderne fysisk planlegging.

Erling Dokk Holm (redaktør):

Utforskning – Årbok 2003

ISSN 0802-748x

ISBN 82-547-0162-8

Udgiver: Arkitekthøgskolen i Oslo

Sprog: Norsk og engelsk

Denne utgaven av årboka til Arkitekthøgskolen i Oslo fokuserer på forskning. Denne boka er ikke et forsøk på å beskrive all forskningen ved AHO, men et bidrag til å diskutere det rent forskningsspesifikke ved denne institusjonen. I årets årbok lar vi færre studentprosjek-

ter enn vanlig slippe til, denne gangen er brorparten av presentasjonene fra de faglige ansatte. Årsaken ligger ikke minst i vårt ønske om eksponere arbeider som har en forskningsmessig ambisjon i seg.

Vi har kalt boka Utforskning. Forskning er et stort og ambisiøst ord. I denne boka finner du ikke minst refleksjoner over forskning, samtaler om hva som er det forskningsmessige i arkitekturen, designen og urbanismefaget. Det er utforskninger av dette feltet, mer enn forskning som sådan denne boka tager for seg.